

၂၀၇၇ မြန်မာစာရေးဆရာ ၁၀၀

[အတ္ထုပ္ပတ္တိ အကျဉ်း]

တတိယအုပ်

ရာပြည့်ဦးစိုးညွန့်
စုစည်း တည်းဖြတ်သည်

(စာရေးသူ၏ အမှာစာ)

၂၀ ရာစု မြန်မာစာရေးဆရာ ၁၀၀

[အတ္ထုပ္ပတ္တိ အကျဉ်း]

ရာပြည့် ဦးစိုးညွန့်

အထူးမေတ္တာရပ်ခံ ပန်ကြားအပ်ပါသည်

တိုင်းပြည်၏ မျက်စိ၊ နားသဖွယ်ဖြစ်သော စာပေအနုပညာရှင်များ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိများကို တစ်ဦးကောင်း၊ တစ်ယောက်ကောင်းဖြင့် ပြီးပြည့်စုံအောင် ပြုစုနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် မိဘ ဆွေမျိုးများ၊ ခေတ်ပြိုင်စာရေးသူများ၊ သိမိသူများ၊ စာပေသုတေသီများအနေဖြင့် လိုကွက်၊ ဟာကွက်၊ မှားယွင်းချက်၊ ကွဲလွဲမှု အစရှိသည်တို့ကို ထောက်ပြ၊ ဖြည့်စွက်၊ တည့်မတ်ပေး ကြပါရန် အထူးမေတ္တာရပ်ခံ ပန်ကြားအပ်ပါသည်။ နောင် အလျဉ်းသင့်သည့်အခါ လိုအပ်ချက်များ ကို ပြုပြင်၍ ဖြည့်စွက်ထုတ်ဝေခြင်းဖြင့် အတန်အသင့်ပြည့်စုံမှန်ကန် ကိုးစားမှုရှိသည့် စာအုပ်တစ် အုပ်ဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်သွားပါမည်။

ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်

*

၂၀ ရာစု မြန်မာစာရေးဆရာ ၁၀၀ ပထမအုပ်ကို ရာပြည့်စာအုပ်တိုက် ၁၀ နှစ်ပြည့် အမှတ် တရအဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ တစ်ဖန် ဒုတိယစာအုပ်ကို ရာပြည့်စာအုပ်တိုက် ၁၅ နှစ်ပြည့်အမှတ် တရနှင့် ရာပြည့်စာအုပ် ၃၀၀ ပြည့်အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် ထုတ်ဝေခဲ့ပြန်သည်။ ယခု ၁ ဩဂုတ် ၂၀၁၄ တွင်

ရာပြည့်စာအုပ် ၄၀၀ ပြည့်မြောက်ခဲ့ပါပြီ။ ထို့ကြောင့် ၄၀၀ ပြည့် အမှတ်တရအဖြစ် တတိယအုပ်ကို ပြုစုထုတ်ဝေလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်များကို ပြုစုတည်းဖြတ်သူသည် အသက် ၆၀ ကျော်အရွယ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့ သည်။ အသက်ကြီးလာသည်နှင့်အမျှ စာအုပ်ရွေးချယ်ဖတ်ရှုမှုသည်လည်း ရွေ့လျော့လာခဲ့သည်။ အသက်အရွယ်၏ တောင်းဆိုမှုကြောင့်လော၊ သေမင်းခံတွင်းဝသို့ ပိုမိုရှေးရှုလာမှုကြောင့်လော၊ စိတ်ငြိမ်းချမ်းမှု ထွက်ပေါက်ရှာချင်၍ လော၊ ရင့်ရော်အိုမင်းခြင်း၏ ထွေပြားလက္ခဏာကြောင့်လော၊ တမလွန်အတွက် အမျက်ဖြေလင်္ကာ ထုပ်ပိုက်ခြင်းလော၊ သင်္ခါရကြောင့် သွေးရူးသွေးတမ်း ဆုပ်ဖမ်းခြင်းလော၊ စိတ်အညောင်းဖြေသိမ့်ခြင်းလော စသည် စသည် တိတိပပ မဆုံးဖြတ် နိုင်ဘဲ ဘာသာရေးစာပေများနှင့် ခံတွင်းတွေ့၊ မွေ့လျော်နေမိခဲ့သည်။

မိမိမှာ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး ကဝမြို့နယ် မိုးဂနိမ်းမြန်မာကျေးရွာ ဆရာတော် ဦးပညာ၏ ဘုန်းတော်ကြီးသင် မူလတန်းကျောင်း (ဘက) မှ ၁၉၆၀ တွင် စတုတ္ထတန်းအောင်မြင်ခဲ့သည်။ ကဝမြို့ အ.ထ.က တွင် သွားရောက်ပညာသင်ခွင့်မရမီ ဆရာတော်ဦးပညာထံတွင် ကိုရင်ဝတ်ဖြင့် ၂ နှစ်ခန့် အခြေခံဘာသာရေးစာပေများ သင်ယူခဲ့ရသည်။ များများစားစားမဟုတ်ပါ။ ပရိတ်ကြီး ကုန်သည်အထိပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ ဘာသာရေးစာပေအခြေခံသည် အလွန်နံနဲ့သည် ဖြစ်ရာ အများပြည်သူ ဖတ်ရှုနားလည်နိုင်သည့် ဘာသာရေးစာအုပ်များကိုသာ ဖတ်ရှုမိခြင်းဖြစ်ပါ သည်။ စာပေဖတ်ရှုရာမှ စာပြုပုဂ္ဂိုလ်စာရေးဆရာထေရ်မွန် အချို့၏ ထေရုပတ္တိတွင် နှစ်ဝင်ခဲ့မိ သည်။ ဘဝနှင့် စာအဓိပ္ပာယ်ကို စေ့ငှဆင်ခြင်ရင်း၊ မိမိဖတ်ဖြစ်ခဲ့သော စာရေးဆရာထေရ်မွန် အချို့၏ ထေရုပတ္တိများကို စုစည်းတည်းဖြတ်မိခြင်းပင်ဖြစ်တော့သည်။ အရေးအသား ချွတ်ချော် တိမ်းယိမ်းခဲ့လျှင် ဆုံးမပေးပါရန်လည်း တောင်းပန်အပ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်များပြုစုစဉ်က မူလရည်ရွယ်ချက်မှာ “မောင်သုတ၏ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ တွင် မပါဝင်သေးသည့် ကွယ်လွန်ပြီးစာရေးဆရာများကိုသာ ဖြည့်စွက်ပေးရန်” ဖြစ်သည်။ သို့ရာ တွင် စာပေမိတ်ဆွေအချို့ကမူ စာအုပ်အမည်နှင့်လျော်ညီစွာ ၂၀ ရာစုအတွင်း မြန်မာစာရေးဆရာ များ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိများကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံရေးသင့်ကြောင်း အကြံပြုကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် မောင်သုတ၏ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိတွင်ပါရှိပြီးဖြစ်သည့် ၂၀ ရာစု စာရေးဆရာအချို့၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိများကိုလည်း တစ်ဆက်တစ်စပ်တည်းဖြစ်အောင်၊ ပုံစံမတူအောင် အတိုကျဉ်းရေးသား ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ အခြေအနေပေးလာသောအခါတွင် “၂၀ ရာစု မြန်မာစာရေးဆရာ အဘိဓာန်” အဖြစ် ဖြည့်စွက်တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေဖို့ ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

ဤစာအုပ်တွဲများပြုစုရာတွင် ကျမ်းကိုးအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည့်စာများကို ပြုစုခဲ့ကြသည့် စာရေးဆရာကြီးများ၊ ထောက်ပြဝေဖန်ပေးသည့် စာရေးဆရာကြီးများ၊ ဖြည့်စွက်အကြံပေးသည့် စာချစ်သူများနှင့် ဆိုင်ရာမိသားစုဝင်များ၊ ပါဝင်သင့်သော ကြွင်းကျန်နေသော စာရေးဆရာများ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိများကို ရေးသားပေးပို့သူများ၊ မြန်မာထုတ်ဝေသူတစ်ဦးအနေဖြင့် မအားမလပ်သည့် အကြားမှ ရေးဖြစ်အောင်တိုက်တွန်းကူညီခဲ့ကြသည့် ရာပြည့်မိသားစုဝင်များ.....စသည် စသည် တို့ကို များစွာကျေးဇူးတင်ပါကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ။

ရာပြည့်ဦးစိုးညွန့်

အခန်း (၁)

မှော်ဘီဆရာသိန်း [၁၈၆၂ - ၁၉၄၂]

မှော်ဘီမြို့နယ် မင်းရွာ၌ အဖလယ်သမားကြီး ဦးရွှေကြူ။

အမိဒေါ်ငွေတို့က ၃၁ မတ် ၁၈၆၂ တနင်္လာနေ့တွင် မွေးသည်။ မွေးချင်းလေးဦးတွင် ဒုတိယမြောက်သား၊ ငယ်မည် မောင်ဖိုးသိန်းဖြစ် သည်။

မင်းရွာကို ကိုရွှေမိတ်ထံတွင် သင်ပုန်းကြီး၊ ဦးပိုက်ထံတွင် အခြေခံဘာသာရေးသင်ရိုးစာ များ၊ ကန်ကုန်းဘုန်းကြီး ဦးဝဏ္ဏထံတွင် ပရိတ်ကြီးနှင့်

ဇာတ် အဋ္ဌကထာ နိဿယများကို လေ့လာ ခဲ့သည်။ သန်လျင်ညောင်ဝိုင်းကျောင်း (သိမ်ကျောင်း) ဘုန်းကြီး ဦးနန္ဒမာလာထံတွင် ဘာသာရေး စာများသာမက ပျို့၊ ကဗျာ၊ လင်္ကာ၊ မေတ္တာစာ၊ ဓမ္မသတ်နှင့် ဦးပုညဝတ္ထု တရားစာများကိုပါ ဖတ်ရှု ခဲ့သည်။ ပြဇာတ်ရေးဆရာ ရှေ့နေ ဦးပုတ်နီထံတွင် ပြဇာတ်သဘောသဘာဝကိုလည်းကောင်း၊ မလွန်မင်းသားကြီး၏ အကြီးတော် ဦးသံမှိုထံတွင် နန်းတွင်းရေး၊ ရာဇဝင်ရေး ဗဟုသုတများကို လည်းကောင်း၊ ရှေ့နေဦးရေးထံတွင် မြန်မာစာပေဆိုင်ရာကိုလည်းကောင်း၊ ဟင်္သာတ ဆရာမဲ့ထံ တွင် ကဗျာလင်္ကာအကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပျဉ်းမနား တောအုပ်ကြီး ဦးပန်းဒွေးထံတွင် ရကန် ဖျက်ဦးလန်း၏ ကဗျာများအကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ သံချိုဆရာ ဦးကျော်လှထံတွင် သံချို အကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဆည်းပူးခဲ့သည်။ ရန်ကုန်မြို့ အင်းစိန်ရွာမကျောင်း ဘုန်းကြီး ဦးနာရဒ၊ ရကန်ဆရာကြွေတို့ထံ၌ လောကီ၊ လောကုတ် ဗဟုသုတများ ရှာမှီးသည်။ ဒေသန္တရ ဗဟုသုတအလို့ငှာ မြန်မာပြည်အနှံ့ခရီးဆန့်ခဲ့သည့်ပြင် ယိုးဒယား၊ ဇင်းမယ်အထိ သွားရောက်ခဲ့ သည်။

ကိုးနှစ်၊ ဆယ်နှစ်သားအရွယ်ကပင် နွားကျောင်း၊ ကျွဲကျောင်း၊ ဆီဆုံလှည့်၊ ထမင်းပို့ အလုပ်များကို စပါးပေးလုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ဟံသာဝတီအရေးပိုင် အယ်လင်၏ ဘဏ္ဍာစိုး၊ ကြေးတိုင် ဝန် ပဲရော့ထံတွင် စားပွဲထိုး၊ ဟံသာဝတီ ကြေးတိုင်ရုံး လျှောက်လွှာစာရေး (၁၅ ဧပြီ ၁၈၈၀)၊ အင်္ဂပူ မြို့ တရားမမြို့အုပ်ရုံး တံဆိပ်ခေါင်းရောင်းစာရေး (၁၈၈၄)၊ မှော်ဘီ မြို့အုပ်ရုံး ဒုစာရေး (၁၈ မတ် ၁၈၈၅)၊ ကွမ်းခြံကုန်းမြို့အုပ်ရုံးစာရေးအဖြစ် အမှုထမ်းခဲ့ပြီး ၁၃ ဧပြီ ၁၈၉၆ တွင် အလုပ်မှထွက်ခဲ့ သည်။ ထို့နောက် ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်တွင် စာပြင်၊ မြန်မာနိုင်ငံ ကမ္ဘည်းကျောက်စာရုံး၌ ကျောက် စာ အဖတ်၊ အရေး။ ပျဉ်းမနားတွင် သစ်စက်သူဌေး ကိုယ်စားလှယ် (၁၉၀၀ ပြည့်)၊ မဟာဗောဓိ သတင်းစာ၊ ဧရာဝတီပုံနှိပ်တိုက်၊ အင်္ဂလိပ်မြန်မာပုံနှိပ်တိုက်များတွင်လည်း လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာ နိုင်ငံ သုတေသနအသင်းအတွက် စာဟောင်းပေဟောင်း စုဆောင်းရှာဖွေသူ၊

၁၉၁၆ - ၁၇ မြန်မာ စာပေညွန့်ပေါင်းကျမ်း စုဆောင်းရေးအကြံပေးဘုတ်အဖွဲ့ဝင် လက်ထောက်အယ်ဒီတာအဖြစ် အမှု ထမ်းခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်အရာရှိကြီးများ၏ မြန်မာစာပြဆရာ၊ အင်းစိန်နှင့် ဟံသာဝတီ စီရင်စုတွင် သမဝါယမလုပ်ငန်း၊ ငွေစုငွေချေးလုပ်ငန်း ဝါဒဖြန့်ချိရေးအကျိုးဆောင် တရားဟောဆရာ စသည် လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။

၁၈၈၀ ပြည့်နှစ်တစ်ဝိုက် ပဲခူးကြေးတိုင်ရုံး စာရေးလေးဘဝတွင် “ထွန်းဖေ ဂွန်းမေ” အမည် ရှိ ပြဇာတ်တိုတစ်ပုဒ်ကို စမ်းရေးခဲ့သည်။ ပထမပုံနှိပ်စာအုပ်မှာ ပေါရာဏဒီပနီ (ပထမတွဲ) (၁၈၉၆)၊ မကွယ်လွန်မီ တစ်နှစ်အလို (၁၉၄၁) ခုထိ ရေးသားခဲ့သည်များအနက် ထင်ရှားသောစာအုပ်များမှာ ပေါရာဏဒီပနီ [ဒုတိယတွဲ] (၁၉၁၃)၊ ဒွန်းစက္ကားနှင့် မင်းသမီးညားပုံ [ယုလေးလုံး ပုံပြင်စာတမ်း] (၁၉၂၃)၊ ဂီတလင်္ကာရဒီပနီ (၁၉၂၄)၊ ပါးစပ်ရာဇဝင် [ပထမတွဲ] (၁၉၂၆)၊ (ဒုတိယတွဲ) (၁၉၂၇ ခန့်)၊ ဘုရားသမိုင်းပေါင်းချုပ် (၁၉၃၄)၊ ရှေးဖြစ်စာတမ်း (၁၉၃၅ခန့်)၊ ရှေးဟောင်း ရှေးဖြစ်စာတမ်း (၁၉၃၅ ခန့်)၊ ဘိန်းပုံရာဇာနှင့် ကွမ်းပုံကုမ္ဘာပြဇာတ် (တည်းဖြတ်) (၁၉၃၆)၊ ရှေးတံဆိပ်တော်ရ ဆရာတော်တို့စာတမ်း (စာပြီး ၁၉၃၆၊ ပုံနှိပ် ၂၀၀၉)၊ နှောင်းဖြစ်စာတမ်း (၁၉၃၇ ခန့်)၊ စကား ပဒေသာစာတမ်း၊ အရူးလွယ်အိတ်၊ ဗျိုင်းနား မင်္ဂလာစာတမ်း (၃ ကြိမ်၊ ၁၉၅၃)၊ ဗဟုသုတ ဟင်းလေးအိုး (၁၉၅၄) နှင့် မြန်မာ့ဇာတ်ပွဲသဘင်နှင့် မြန်မာပြဇာတ်စာအုပ်များ (၁၉၆၅) တို့ ဖြစ် ကြသည်။

၁ ဇန်နဝါရီ ၁၉၄၂ ခု ညနေ ၆ နာရီ ၂၅ မိနစ်တွင် မှော်ဘီမြို့မှာ ကွယ်လွန်သည်။

[စာကိုး။ ။ (၁) မောင်သုတ၊ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ (၂၀၀၂)။ စာ ၃၀၀ - ၃၀၃။ (၂) တိုက်စိုး။ မော်ဝီဆရာသိန်း (၁၉၇၄)။ (၃) မလိခ။ “မြန်မာစာပေ အဘိဓာန်”၊ မိုးဝေ (ဇူလိုင် ၁၉၈၄)။ စာ ၃၃။ (၄) ဇော်ဂျီ။ သိန်းနှင့်ကျား ဋီကာ (၁၉၈၄)။]

ညောင်တုန်း ရွှေဟင်္သာတောရ စံကျောင်းဆရာတော်

အရှင်ဝါယမ [၁၈၇၄ - ၁၉၄၇]

ပဲခူးမြို့နယ် ကျောက်တန်းကြီးကျေးရွာ၌ ခမည်းတော် လှေသူကြီး
ဦးအောင်လှ၊ မယ်တော် ဒေါ်အောင်တို့က ၁၂၃၅ ခု တပေါင်းလဆန်း ၁၀ ရက် (၂၅

ဖေဖော်ဝါရီ ၁၈၇၄) ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ နံနက် ၄:၁၂ တွင် မီးရှူးသန့်စင်
ဖွားမြင်တော်မူသည်။ မွေးချင်း ၈ ယောက်တွင် သတ္တမမြောက် သားရတနာဖြစ်၍
ငယ်အမည်မှာ မောင်ညဏ်ဖြစ်သည်။

၇ နှစ်သားအရွယ်၌ ကျောက်တန်းရွာ ရွာလယ်ကျောင်း ဆရာတော်ထံ
အပ်နှံ၍ ပညာသင် ယူခဲ့သည်။ မင်္ဂလာသုတ်ပါဠိအနက် ပရိတ်ကြီး၊ နာမက္ကာရ၊
လောကနီတိ၊ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၊ ကစ္စည်းသဒ္ဒါ၊ ကိုးကြောင်း မကာရန္တဗေဒင်တို့ကို
သင်ယူပြီးမြောက်ခဲ့သည်။ ၁၄ နှစ်သားရှိလျှင် မိဘများက ရန်ကုန်မြို့
ပုဇွန်တောင်အစိုးရကျောင်းသို့ ပို့အပ်၍ ခေတ်ပညာကိုသင်ယူရသည်။ အသက် ၁၇
နှစ်သို့ရောက်လျှင် ခမည်းတော် မယ်တော်တို့၏ ပစ္စယာနုဂ္ဂဟဖြင့် ရှင်သာမဏေပြု
သည်။ ဘွဲ့တော်မှာ ရှင်ဝါယမဖြစ်၍ စာပေကျမ်းဂန်များကို
ဆက်လက်ဆည်းပူးတော်မူသည်။

၁၈ နှစ်အရွယ်တွင် ရန်ကုန်ကျောင်းတော်ရာ ဆရာတော်ကြီးအထံ၌
ဆည်းကပ်ပညာသင် ယူရာ တစ်နှစ်အတွင်းမှာပင် သုတ်နက်ရှစ်စောင်၊ ကစ္စည်း
သဒ္ဒါ ရှစ်စောင်၊ ပုဒ်စစ် သုဒ်စစ် နည်း လေးဆယ် သံပဏ္ဏနာ၊ ဒွေးမာတိကာတို့ကို
အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ အာဂုံရရှိပေါက်မြောက်လေ သည်။ ၁၂၅၅ ခု
ပထမဝါဆိုလဆန်း ၁၃ ရက် အင်္ဂါနေ့ ညနေ ၃ နာရီတွင် ခမည်းတော်၊ မယ်တော်
တို့၏ ပစ္စည်းပရိက္ခရာကိုခံယူ၍ ရန်ကုန်မြို့ ကျောင်းတော်ရာ ရွှေကျင်တိုက်သိမ်၌
ကျောင်းတော်ရာ ဆရာတော်ကြီးကို ဥပဇ္ဈာယ်ပြုကာ ရဟန်းအဖြစ်သို့
ရောက်တော်မူသည်။ ရဟန်းဖြစ်ပြီးနောက် ကျောင်းတော်ရာဆရာတော်ကြီး၊ ၎င်း၏
တပည့် ယွန်းကျောင်းဆရာတော်တို့ထံ၌ စာပေသင်ယူရာ မာဂဓ အဘိဓာန်၊
သုဗောဓလင်္ကာရ၊ ဓာတွတ္ထသင်္ဂြိုဟ်၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ မူလသိက္ခာ၊ သဒ္ဓတ္ထဘေဒစိန္တာ၊
ကစ္စယနာသာရ၊ ဧကက္ခရကောသ၊ ပစ္စဝါစကဝိဘတ္တုတ္ထ၊ နေတ္ထိဟာရ အကောက်၊
သမ္မန်ခြောက် ပါး၊ ဘုရားကြီးနိယံ၊ ဟိစပနနိယံ၊ အာချတ်သာမိနိယံ၊ တွင်းကြီးနိယံ၊
ဓမ္မပဒစောင်လုံး၊ မာဂဓ အဘိဓာန်မှစ၍ အာဂုံရတော်မူသည်။

ရဟန်းသိက္ခာ ၄ ဝါအရတွင် ကျောင်းတော်ရာရွှေကျင်တိုက်၌
အဋ္ဌကထာကြီးများကိုပင် ပို့ချနိုင်သော စာချာဏဝါစကအဖြစ်
ချီးမြှောက်ခြင်းခံရသည်။ ရဟန်းသိက္ခာ ၈ ဝါအရ ၁၂၆၂ ခုနှစ် တွင် ညောင်တုန်းမြို့
ရွှေဟင်္သာတောရ မင်္ဂလာစံကျောင်း၌ တိုက်အုပ်အဖြစ် သီတင်းသုံးကာ၊ တိုက်တာ
သာသနာ့တာဝန်ကို အဘက်ဘက်မှ ကြီးကြပ်အုပ်ချုပ်ခဲ့သောကြောင့်
“စံကျောင်းဆရာ တော်ကလေး” ဟု အမည်တွင်တော်မူခဲ့သည်။ ရဟန်းသိက္ခာ ၁၈
ဝါအရတွင်မူ ကျောင်းတော်ရာ ဆရာတော်ကြီးက ညောင်တုန်း
ရွှေဟင်္သာတောရတိုက်ကြီးကို အပြီးအပိုင်နှင်းအပ်၍ “စံကျောင်း ဆရာတော်” ဟု
ချီးမြှောက်တော်မူခဲ့သည်။ ထိုအခါမှစ၍ ငယ်မည်တော် တစ်စတစ်စ တိမ်ကော
လျက် “ညောင်တုန်း ရွှေဟင်္သာတောရ စံကျောင်းဆရာတော်”
ဟူသောအမည်ဖြင့်သာ ထင်ရှား ကျော်ကြားတော်မူခဲ့သည်။ သိက္ခာတော် ၄၉
ဝါအရတွင် ရွှေကျင်မြို့အနီး ရွှေဟင်္သာတောရ ကျောင်းသစ်၌
တစ်ကိုယ်တည်းတောရကျင့်သုံးတော်မူကာ ဝိပဿနာဓုရဖြင့် မျှတအားထုတ်တော်
မူသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလတွင်မှသာ ညောင်တုန်း ရွှေဟင်္သာတောရသို့
ပြန်လည်ကြွရောက် ချီးမြှောက်ကြည်ဖြူ သီတင်းသုံးတော်မူသည်။

တိုက်တာ၏ တာဝန်အရပ်ရပ်ကို မလစ်လပ်ရအောင်
ဆောင်ရွက်နေသည့်ကြားမှပင် နှောင်းတပည့် သားမြေးများ၏ အကျိုးအလို့ငှာ
ကျမ်းစာပေါင်း ၂၀ ကျော်ကို ပြုစုတော်မူခဲ့သည်။ ယင်းတို့မှာ စေတီယဝိနိစ္ဆယကျမ်း
(မ-၁၂၇၅)၊ ဩဝါဒဒီပနီကျမ်း (မ-၁၂၇၆)၊ ကံဉာဏ်ဝိရိယ အကျယ် လက်စွဲကျမ်း
(မ-၁၂၇၈)၊ မင်္ဂလာဖွင့်အကျယ် လက်စွဲ (မ-၁၂၈၂)၊ ကြွယ်ဝချမ်းသာရေး လက်စွဲခေါ်
သမ္မဒါဖွင့်အကျယ်ကျမ်း (မ-၁၂၈၃)၊ ကမ္မဋ္ဌာနဝိနိစ္ဆယကျမ်း (မ-၁၂၈၄)၊ လောကနီတိ
ဖွင့်အကျယ် (မ-၁၂၈၅)၊ အတွင်းအောင်ခြင်းနှင့် အပြင်အောင်ခြင်း အဖွင့်ကျမ်း
(မ-၁၂၈၅)၊ မေတ္တာ အဖွင့်ကျမ်း (မ-၁၂၈၆)၊ ယထာဘူတ ဝိနိစ္ဆယကျမ်း (မ-၁၂၉၇)၊
အပရိဟာနိယအဖွင့် ခေါ် တိုးတက်ကြီးပွားချမ်းသာရေးကျမ်း (မ-၁၂၉၇)။

ပရိဝါသမာနတ္တာဒိ ဝိနိစ္ဆယကျမ်း (မ-၁၃၀၁)၊ ဥပသကာကျင့်ထုံး (?)၊ ဆုတောင်းပုံ
နည်းမျိုးစုံကျမ်း (?)၊ အပရိဟာနိယ ဆုံးမစာ (မ-၁၃၁၄)၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းပုံ
နည်းစုံကျမ်း (?) နှင့် စာအုပ်အဖြစ်မရောက်သေးသော “ပါဠိ - မြန်မာ အဘိဓာန်
ကျမ်းကြီး” (မ-၁၃၀၉)၊ “သုန္ဒရာကာဗျဘာသာပြန်ကျမ်း” (မ-၁၂၉၀)၊
“ဗုဒ္ဓစရိတကာဗ ခေါ် ဗုဒ္ဓ ဝင်ဘာသာပြန်ကျမ်း” (မ-၁၃၀၆) တို့ ဖြစ်ကြသည်။

သာသနာတော်လုံးဆိုင်ရာ ရွှေကျင်နိကာယ အစည်းအဝေးကြီးများ၌
စံကျောင်းဆရာတော် အား (၁) ဂဏဝါစက၊ (၂) နယ်မဟာနာယက၊ (၃) နယ်လှည့်
သာသနာပြု မဟာနာယက၊ (၄) ရွှေကျင်နိကာယ တွဲဖက်ဥပဥက္ကဋ္ဌ
ဂိုဏ်းလုံးဝန်ဆောင် မဟာနာယက (မ-၁၃၀၈) အဖြစ်ဖြင့်
အဆင့်ဆင့်တင်မြှောက်တော်မူသည်။ မ-၁၂၉၉ ခုနှစ်၌ “အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ”
ဘွဲ့တံဆိပ်တော် အလှူခံရယူတော်မူခဲ့သည်။

သက်တော် ၇၃ နှစ်၊ သိက္ခာတော် ၅၄ ဝါအရ ၁၃၀၉ ခု
ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် ၁ ရက် (၂ ဩဂုတ် ၁၉၄၇) စနေနေ့ နံနက် ၄း၂၀ နာရီတွင်
ဇီဝိတိန္ဒြေ ချုပ်ငြိမ်းတော်မူ၍ သာသနာပြုစခန်း သိမ်းတော်မူပါသည်။

[စာကိုး။ ။ (၁) စစ်ကိုင်း ရွှေဟင်္သာဆရာတော် အရှင်ပဏ္ဍိတမထေရ်၊ ၇၅
နှစ်မြောက် အထိမ်းအမှတ် ရွှေဟင်္သာတောရသမိုင်း (၁၉၇၆)။ (၂) စစ်ကိုင်း
ရွှေဟင်္သာဆရာတော် အရှင် ပဏ္ဍိတမထေရ်၊ “ညောင်တုန်းမြို့ ရွှေဟင်္သာတောရ
စံကျောင်းဆရာတော်ဘုရား၏ ကျမ်းစာများ”၊ ညောင်တုန်းမြို့
ရွှေဟင်္သာကျောင်းတိုက် ၇၅ နှစ်မြောက် စာစောင် (၁၉၇၆)။ စာ ၁၅-၂၅။ (၃)
ရွှေကျင်နိကာယမှတ်တမ်း၊ ဂေါဇာ ၁၃၂၀ ခုနှစ် (မ-၁၃၂၆)။ စာ ၁၁၁-၁၁၄။ (၄)
ရွှေကျင်နိကာယ အဓိပတိဆရာတော်ကြီးများ၏ ဘဝဖြစ်စဉ်နှင့်
အဓိကမှတ်တမ်းများအကျဉ်း (၂၀၁၂)။ စာ ၂၉-၃၀။ (၅) မေမြို့မိုးကြည်။
ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ဂုဏ်ရည် သမိုင်းချုပ်နှင့် မဟာထေရ်ကြီးများ (၁၉၈၀)။ စာ
၁၁၆-၁၁၈။ (၆) လှသမိန်။ ဂန္ထဝင်ပုဂ္ဂိုလ်ကျော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိပေါင်းချုပ် (၁၉၆၁)။

ဆရာကြီး သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း [၁၈၇၆ - ၁၉၆၄]

ပြည်ခရိုင် ရွှေတောင်မြို့နယ် ဝါးလည်ရွာတွင် အဖ ဦးစံဒွန်း၊ အမိ ဒေါ်အုန်းတို့က ၂၃ မတ် ၁၈၇၆ ကြာသပတေးနေ့တွင် ဖွားမြင်ခဲ့သည်။
မွေးချင်းငါးယောက်အနက် ဒုတိယမြောက်ဖြစ်သည်။ ငယ်အမည်မှာ

မောင်လွမ်းမောင်ဖြစ်၏။

ကျီးသဲလေထပ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးထံတွင်

စာပေပညာသင်ယူခဲ့သည်။ ခုနစ်နှစ်သား အရွယ်တွင် မန္တလေး

မြတောင်ကျောင်းတိုက်၌ ကိုရင်ပဏ္ဍိတဘဝဖြင့် ပညာသင်ယူခဲ့သည်။ သီပေါ
မင်းပါတော်မူပြီးနောက် စစ်ကိုင်းသို့ကြွခဲ့သည်။ ထို့နောက် စစ်ကိုင်း၊ ချောင်းဦး၊

မုံရွာ၊ အလုံ၊ ကြေးမုံ တစ်ဝိုက်တွင် ခြောက်နှစ်ခန့်လှည့်လည်စာသင်ခဲ့သည်။

အဂ္ဂိရတ်ဖိုထိုးခြင်း ဝါသနာပါခဲ့သည်။ ၁၈၉၇ တွင် အစိုးရစစ်ခုနစ်တန်းစာမေးပွဲကို
မုံရွာမြို့ အလွတ်ပညာသင်ကျောင်းမှ ဦးပဏ္ဍိတရဟန်း အမည်ဖြင့်
ဖြေဆိုအောင်မြင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် လူဝတ်လဲခဲ့သည်။

၁၈၉၈ တွင် မော်လမြိုင်မြို့သို့ ရောက်ခဲ့သည်။ မော်လမြိုင်မြို့

မြန်မာတိုင်းသတင်းစာတွင် “ပဏ္ဍိလေး” အမည်ဖြင့် ကဗျာများ၊ စာများ

ရေးသားခဲ့သည်။ ရန်ကုန်ဇေဗ္ဗူကျက်သရေ စာပုံနှိပ် တိုက်တွင် စာစီ၊ စာပြင်ဆရာ
(၁၉၀၀)၊ ရန်ကုန်တိုင်းသတင်းစာတိုက်နှင့် မော်လမြိုင်မြို့ မြန်မာ

တိုင်းသတင်းစာအယ်ဒီတာ (၁၉၀၃)၊ ဟင်္သာတမြို့ အမေရိကတို့ပုံနှိပ်တိုက် စာပြု၊
စာပြင် အယ်ဒီတာ (၁၉၀၇)၊ သူရိယသတင်းစာ အယ်ဒီတာ (၁၉၂၁)၊ ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်း
တိုက်ထိုင်အယ်ဒီတာ (၁၉၂၃)၊ ဗြိတိသျှဘားမား မဂ္ဂဇင်း (နောင်-မူဝံမဂ္ဂဇင်း)

ကြီးမှူးအုပ်ချုပ်သူ (၁၉၂၇)၊ တို့ဗမာ အစည်းအရုံးနာယက (၁၉၃၄)၊

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး တို့ဗမာအစည်းအရုံးဥက္ကဋ္ဌ (၁၉၄၅)၊ ပြည်

ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စာရေးဆရာသမဂ္ဂနာယက (၁၉၆၂) စသည်ဖြင့်

နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ အမျိုး သားလွတ်မြောက်ရေး၊ ဖက်ဆစ်တော်လှန်ရေး၊

အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေး အခန်းကဏ္ဍတိုင်း တွင် တက်ကြွထက်သန်စွာ

ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ ဟန်ဂေရီ၊ ဆိုဗီယက် ယူနီယံ၊

သီရိလင်္ကာ၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျာမနီနိုင်ငံများသို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ အလင်္ကာကျော်စွာဘွဲ့

(၁၉၅၀)၊ စတာလင် ငြိမ်းချမ်းရေးဆု (၁၉၅၄)၊ အရှေ့ဂျာမနီနိုင်ငံ

ဟမ်းဘတ်တက္ကသိုလ်၏ ဂုဏ် ထူးဆောင်ပညာပါရဂူ [ဒေါက်တာဘွဲ့] (၁၉၆၀) တို့ အပ်နှင်းခြင်းခံရသည်။

၁၉၀၀-၁၉၁၀ အတွင်း ပြဇာတ်ပေါင်း ၈၀ ကျော် ရေးခဲ့သည်။ ထင်ရှားသောစာအုပ်အချို့ မှာ မော်လမြိုင်ရာဇဝင်ဝတ္ထု (ပထမတွဲ) (၁၉၀၅)၊ ကဗျာသာရမဉ္ဇူ (၁၉၀၆)၊ ကဗျာသာရတ္ထ သင်္ဂြိုဟ် (၁၉၁၀)၊ မြန်မာရာဇဝင်ချုပ်နှင့် ရွှေနတ်တောင်ဘုရားသမိုင်း (၁၉၁၁)၊ ဗိုလ်ဋီကာ (၁၉၁၄)၊ ဆောင်းပါးပေါင်းချုပ်ကြီး (ပထမတွဲ) (၁၉၁၄)၊ ဓမ္မစေတီဝတ္ထု (၁၉၁၈)၊ မှာတော်ပုံ (၁၉၁၆-၁၉၂၁)၊ ပဲခူးရာဇဝင် ဇာတ်တော်ကြီး (၁၉၁၉)၊ ဒေါင်းဋီကာသစ် (၁၉၂၀)၊ မှန်နန်းရာဇဝင် တော်ချုပ် (ပထမတွဲ) (၁၉၂၁)၊ မှန်နန်းရာဇဝင်တော်သစ် (ပထမအုပ်) (၁၉၂၂)၊ မျောက်ဋီကာ (၁၉၂၃)၊ မျောက်ကဏ္ဍိ (၁၉၂၃)၊ ခွေးဋီကာ (၁၉၂၅)၊ ဂဠုပျံဒီပနီ (၁၉၃၁)၊ မန္တလေးမြို့ ရွှေရေး ဆောင် ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးကြည်၏ ထေရပတ္တကထာ (၁၉၃၅)၊ သခင်ဋီကာ (၁၉၃၈)၊ အာဇာနည်ဗိမာန် (၁၉၄၈)၊ အနာဂတ်ဇာတ်ခုံ အိပ်မက်ဒိဋ္ဌိ ဋီကာ (၁၉၅၀)၊ လေးချိုးပေါင်းချုပ် (ပထမတွဲ) (၁၉၅၅)၊ တို့ဗမာဝတ်ရွတ်စဉ် (၁၉၇၆) တို့ဖြစ်ကြ၏ ။ စာအုပ်ပေါင်း ၁၅ အုပ်ခန့်ကို လည်း တည်းဖြတ်ခဲ့သည်။

၃၂ ဇူလိုင် ၁၉၆၄ ကြာသပတေးနေ့ နံနက် ၁:၃၀ နာရီတွင် ရန်ကုန်မြို့ ချမ်းသာလမ်း စမ်းချောင်းနေအိမ်၌ လူကြီးရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

[စာကိုး။ ။ (၁) မောင်သုတ။ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ (၂၀၀၂)။ စာ ၃၄၃-၃၄၅။ (၂) တိုက်စိုးနှင့် မင်းယုဝေ။ စာဆိုနှင့် သုတေသီ (၂၀၁၄)။ (၃) မောင်တင်ရွှေ။ သခင်ကိုယ်တော် မှိုင်း (၂၀၁၃)။ (၄) နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ မျိုးချစ်စာဆို ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း (၁၂၃၇-၁၃၅၇) (၁၈၇၆-၁၉၆၄) နှစ် ၁၂၀ ပြည့် အထိမ်းအမှတ်စာပေဂျာနယ် (မတ်၊ ဧပြီ ၁၉၉၆)။ စာ ၆-၁၅။]

လယ်တီပဏ္ဍိတ ဦးမောင်ကြီး [၁၈၇၉ - ၁၉၃၉]

မုံရွာခရိုင် ချောင်းဦးမြို့အနီး ညောင်ဖြူပင်ရွာ၌ အဖ လယ်ပိုင်ရှင် ဦးရောက်ကလေး (ဦးရောက်)၊ အမိ မင်းတုန်းမင်း၏ အပျိုတော် စာတော်ဖတ် ဒေါ်ထပ်ကြီး (ဒေါ်ထပ်) တို့က ၃၀ ဇန်နဝါရီ ၁၈၇၉ တွင် ဖွားမြင်သည်။ တစ်ဦးတည်းသောသားဖြစ်၍ မောင်သန့်စင် (မောင်သန့်) ဖြစ် သည်။

ခုနှစ်နှစ်အရွယ်၌ ညောင်ဖြူပင်ရွာ မရမ်းပင်ကျောင်းဆရာတော်

ဦးသီရိထံတွင် စာစသင် သည်။ သင်ပုန်းကြီး၊ မင်္ဂလသုတ်၊ ပရိတ်ကြီး၊
လောကနီတိတို့ကို တစ်နှစ်အတွင်းတတ်မြောက်၍ လောကနီတိချိုး၊
ဓမ္မနီတိချိုးတို့ကိုလည်း အာဂုံရသည်။ ကိုးနှစ်သားတွင် ရှင်သာမဏေဝတ်သည်။
ရှင်ဘွဲ့မှာ ရှင်ပဏ္ဍိစ္စ ဖြစ်သည်။ ရှင်ပြုပြီးမကြာမီပင် မိခင်ကွယ်လွန်သောကြောင့်
ရှင်လိင်ပြန်၍ ဖခင်နှင့်အတူနေသည်။ မရန်းပင်ကျောင်းဆရာတော်ထံ၌ သဒ္ဒါ၊
သင်္ဂြိုဟ် စသည် ဆက်လက်သင် ယူသည်။ ၁၃ နှစ်အရွယ်တွင် ဖခင်ကွယ်လွန်ပြန်ရာ၊
တစ်ကောင်ကြွက်ဘဝသို့ ရောက်ခဲ့ရသည်။ ကိုရင်ဝတ်လိုက်၊
ရှင်လိင်ပြန်လိုက်ရှင်ခဲ့ရာမှ ၁၈ နှစ်အရွယ်တွင် စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် ကိုရင်ဝတ်
ပြီးနောက် မုံရွာလယ်တီဆရာတော်ထံ ပညာသင်ယူသည်။ ဘွဲ့အမည်မှာ
ရှင်ပဏ္ဍိတဖြစ်လာ သည်။ ဉာဏ်ပညာထက်မြက်လွန်းလှသဖြင့်
လယ်တီဆရာတော်ကိုယ်တိုင် မကြာခဏ ထုတ်ဖော် ချီးကျူးရလောက်အောင်
ထူးထူးချွန်ချွန် တတ်မြောက်ခဲ့သည်။ ရဟန်းဘဝရောက်ပြီးနောက် မကြာမီပင်
လယ်တီတိုက်တွင် စာချပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လာသည်။ “သဒ္ဒါပဏ္ဍိတ၊ ကဗျာပဏ္ဍိတ” ဟူ၍
ကျော်စောခဲ့သည်။ ရဟန်းသုံးဝါအရတွင် မန္တလေး ဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက်မှာ
ပညာဆည်းပူးသည်။ လယ်တီ ဆရာတော်၏ တပည့်ရင်း၊
လယ်တီတိုက်မှလာသူဖြစ်သောကြောင့် “လယ်တီပဏ္ဍိတ” အမည်တွင် လာသည်။
ရဟန်း ၉ ဝါ၊ အသက် ၃၀ တွင် လူဝတ်လဲသည်။ “လယ်တီပဏ္ဍိတ ဦးမောင်ကြီး”
အမည်ယူခဲ့သည်။

ပျဉ်းမနားတွင် ၃ နှစ်ခန့်၊ မန္တလေးတွင် တစ်နှစ်ခန့်နေပြီးနောက် ၁၉၁၁
တွင် ရန်ကုန်သို့ ရောက်သည်။ ၁၉၂၁ တွင် မြန်မာ့အလင်းမဂ္ဂဇင်း
အယ်ဒီတာလုပ်သည်။ ထို့နောက် ပညာ့အလင်း မဂ္ဂဇင်း၊ ၁၉၂၃ တွင် ဒဂုန်မဂ္ဂဇင်းနှင့်
၁၉၂၆ တွင် လယ်တီတရား သတင်းစာတို့မှာ အယ်ဒီတာ အဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။
၁၉၃၉ ခု ဧပြီလတွင် တို့ဗမာအစည်းအရုံး၏ နာယကကြီးအဖြစ် တာဝန်
ထမ်းဆောင်သည်။

ရဟန်း ၅ ဝါအရလောက်ကပင် ပစ္စယမဉ္ဇရီ၊ ဝိထိမဉ္ဇရီ၊ သဒ္ဓမဉ္ဇရီ၊
ပရမတ္ထသံခိပ်ဋီကာ၊ ပါဠိ အဘိဓာန်စသောကျမ်းများ၊ ယပ်လှဲတရားစာများဖြစ်သည့်
သောတမာလာ၊ ဒေသနာမဉ္ဇရီ၊ သာဓု သုန္ဒရီ စသော စာအုပ်များရေးသားခဲ့သည်။
မြန်မာစာပေလောကအတွက် ရာဇဝင်ဝတ္ထုနှင့် ရှစ်လုံး ဘွဲ့ကဗျာများကို
တီထွင်ရေးသားခဲ့၍ ပါဠိဂါထာ ကဗျာအဖွဲ့ကိုလည်း မူသစ်ထွင်ခဲ့သည်။ ကျမ်းပေါင်း
၄၀၀ ကျော်ပြုစုခဲ့သည့်အနက် အချို့မှာ ကဗျာမဉ္ဇရီ (၁၉၆၂) ကဗျာကျမ်း၊ နိတိမဉ္ဇရီ
(၁၉၂၀)၊ သူရဿတိနိတိ (၂ တွဲ)၊ (၁၉၂၆)၊ သုတ္တန္တနိတိ (ဒုကြိမ်၊ ၁၉၂၈)၊ နိတိမာလာ
(၁၉၂၉)၊ စာဏကျနိတိ (၃ တွဲ) (၁၉၂၉)၊ ဝေဿန္တရာဂီတိကျမ်းစသော ဂီတိ
(ပါဠိကဗျာ) ကျမ်းများ၊ ပါဠိ စကားသင်၊ စာရေးသင် (၁၉၅၃) စသော
ဘာသာစကားစာအုပ်များ၊ ဘဂဝါဂီတိကျမ်း (၁၉၂၆)၊ ဝေဿန္တရာဂီတိကျမ်း စသော
ဂီတိ (ပါဠိကဗျာ) ကျမ်းများ၊ ထေရီဘာသာပြန် (၅ တွဲ) (၁၉၂၆)၊ ထေရာဘာသာပြန်
(၄ တွဲ) (၁၉၂၇-၃၀) စသော ဘာသာပြန်ကျမ်းများ၊ ဓမ္မစကြာ အမေးအဖြေ (၁၉၂၅)၊
ပဋ္ဌာန်းအမေးအဖြေ (၁၉၂၆)၊ အနတ္တလက္ခဏာသုတ် အမေးအဖြေ၊
မဟာသတိပဋ္ဌာန် အမေးအဖြေစသော ဓမ္မကျမ်းစာ အမေးအဖြေများ၊ ခင်မြင့်ကြီး (၅
တွဲ) (၁၉၁၄)၊ တင်တင်မြ (၃တွဲ ၊ တ-တွဲကို ဒဂုဏ်ဦးထွန်းမြင့်ရေးသည်) (၁၉၁၆)၊
သန်းသန်း (၄ တွဲ) ၁၉၁၉-၂၁) စသော ဝတ္ထုကြီး များ၊ နတ်သျှင်နောင် (၁၉၁၉)၊
ရွှေပြည်ကြီး (၁၉၂၁)၊ တပင်ရွှေထီး (?)၊ ပန်ထွာမင်းသမီး (?)၊ ဗညားနွဲ့ (?)
စသောရာဇဝင်ဝတ္ထုရှည်ကြီးများ၊ မြန်မာရာဇဝင်သံခိပ်ကျမ်း (ဒုကြိမ်၊ ၁၉၃၀) တို့
ဖြစ် ကြသည်။ ၁၉၃၂ နှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်က ဂုဏ်ထူးဆောင်မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့
ချီးမြှင့်ပေးအပ် သည်။

၂၁ ဧပြီ ၁၉၃၉ တွင် မုံရွာမြို့ နေအိမ်မှာ ကွယ်လွန်သည်။

[စာကိုး။ ။ (၁) မောင်သုတ။ စာဆိုတော်များ အတ္ထုပ္ပတ္တိ (၂၀၀၂)။ စာ
၃၂၈-၃၃၁။ (၂) ပါရဂူ။ လယ်တီပဏ္ဍိတ ဆရာဦးမောင်ကြီး (၁၉၉၅)။ (၃)
သိပ္ပံမောင်ဝ။ စာပေယဉ်ကျေးမှု (၂၀၀၆)။ (၄) လယ်တီဦးလှပိုင်။ လယ်တီဂန္ထဝင်

သံတွဲမောင် [၁၈၈၀-၉၁၄၉]

ရခိုင်ပြည်နယ် သံတွဲမြို့၌ အဖ ဦးဖိုး၊ အမိ ဒေါ်ရွှေချိန်တို့က ၁၈၈၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလ တွင် ဖွားမြင်သည်။ တက္ကသိုလ် နန္ဒမိတ်၊ ဦးတင်ဦး (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဘာသာပြန်နှင့် စာအုပ် ထုတ်ဝေရေးဌာန စာတည်း)၊ ကဗျာဆရာ ချစ်သန္တာတို့၏ ဦးလေးတော်သူဖြစ်သည်။ အမည်ရင်းမှာ ဦးထွန်းကြိုင်ဖြစ်သည်။

ငယ်စဉ်က မျိုးချစ်တိဓာတ်အရ အင်္ဂလိပ်စာပေကို မုန်းတီးသောကြောင့် အင်္ဂလိပ်စာသာ အဓိကပြုသင်သောကျောင်းများ၌ မနေခဲ့ပေ။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ အထက်တန်းကျောင်းတွင်သာ ခုနစ် တန်းအထိ သင်ဖူးခဲ့သည်။ နောင်တွင် စာရေး၊ စာဖတ် ဝါသနာပါလွန်းလှသဖြင့် အင်္ဂလိပ်စာပေကို အလွတ်ဆည်းပူးခဲ့ရာ ဂန္ထဝင်မြောက် အင်္ဂလိပ်ဂတ္ထုကြီးများအပြင် ကမ္ဘာကျော်အတ္ထုပ္ပတ္တိများ၊ ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးကျမ်းများကိုပါ ကျွမ်းကျင်စွာ ဖတ်ရှုဘာသာပြန်ပြုစုနိုင်ခဲ့ပေသည်။ ဇာတိ သံတွဲမြို့မှာထက် ရန်ကုန်မြို့တွင် အနေများသူဖြစ်သည်။ မန္တလေးမြို့ရှိ ရဲအရာရှိသင်တန်းကျောင်း (ဆပ်ကျောင်း) သို့ တက်ရောက်နေစဉ် ဆရာလွန်း (ဆရာကြီး သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း) နှင့် ခင်မင် ရင်းစွဲရှိသဖြင့် ဆရာလွန်းခေါ်ယူသောကြောင့် သူရိယသတင်းစာတိုက်တွင် ဘာသာပြန်လက် ထောက်အယ်ဒီတာအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။ သံတွဲမောင် အကြိုက်နှစ်သက်ဆုံးစာအုပ်မှာ လှိုင် ထိပ်ခေါင်တင်၏ “ဣန္ဒာဝံသ နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီး” ဟူ၍ ဖွင့်ဟခဲ့သည်။

သူရိယသတင်းစာတိုက်တွင် ဘာသာပြန်လက်ထောက်အယ်ဒီတာအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေ စဉ် သူရိယရုပ်စုံသတင်းစာမှာပင် “နပိုလီယံ ဘိုနာပတ်” အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ရေးသားသည်။ ၁၄ ဇွန် ၁၉၃၁ ထုတ် သတင်းစာတွင် စတင်ဖော်ပြခဲ့သည်။ ရုပ်ပုံများဖြင့်ဖော်ပြခဲ့ရာ လူကြိုက်များကြောင်း၊ လုံးချင်းထုတ်ဝေရန် စာဖတ်ပရိသတ်အများက တောင်းဆိုကြကြောင်း မှတ်တမ်းတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၃၁ တွင် သူရိယသတင်းစာတိုက်လီမိတက်ကပင် ရုပ်ပုံ ၁၀ ပုံ၊ စာမျက်နှာ ၂၉၀၊ အဖိုး ၁ ကျပ် ၄ ပဲ၊ စာအုပ်အရွယ် ၁၃ x ၂၁ စင်တီမီဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ စာရေးသူ၏ ပထမဆုံး သော လုံးချင်းစာအုပ်ဖြစ်၍ ထိုစာအုပ်နှင့်ပင် စာပေလောကသို့ ခြေစုံပစ်၍ ဝင်ခဲ့သည်။ မူရင်းမှာ Abbott’s “Life Of Napoleon Bonaparte” စာအုပ်ဖြစ်သည်။ ဘာသာပြန်သူက “နီဒါန်း” တွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။

ဥရောပတိုက်ရာဇဝင်တွင် အယ်လက်ဇန်ဒါ၊ ဆီးဇား၊ နပိုလီယံဆိုသော ကမ္ဘာကျော် အာဇာ နည်ယောက်ျား ၃ ယောက် ထင်ရှားပေါ်ပေါက်ရှိသည့်အနက် ဥရောပတိုက်တစ်တိုက်လုံးကို တုန် လှုပ်ချောက်ချားစေခဲ့သော နပိုလီယံဆိုသူသည်ကား သာမန်လူစားမှသည် ကိုယ့်ကိုယ်ကို အားကိုး၊ ကိုယ့်ထူးကိုယ်ချွန် သက်သက်ဖြင့် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ အင်ပိုင်ယာဘုရင်ကြီးအဖြစ်သို့တိုင် ရောက်ရှိ လေရာ၊ ၎င်းနပိုလီယံ၏ အကြောင်းအရာ အတ္ထုပ္ပတ္တိတို့မှာ အက်ဘော့ဆိုသူ အမေရိကန် စာရေး ဆရာကြီးတစ်ဦးက ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာ စိစစ်ဖွေရှာ၍ သေသေချာချာစာချုပ်စာတမ်း အကိုးအကား များစွာနှင့်တကွ ရေးသားထားသည့်အတိုင်း၊ ကိုယ့်ထူးကိုယ်ချွန်အလုပ်မျိုးဖြင့် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တံခွန်စိုက်ထူနိုင်သော နည်းနာနိဿရည်းများ ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းနည်းနာနိဿရည်းများကို အားပါးတရဖတ်ရှု နည်းယူကြစေခြင်းအကျိုးငှာ ဘာသာပြန်ဆို၍ ရေးသားဖော်ပြလိုက်ပါကြောင်း။

“နပိုလီယံဘိုနာပတ်” စာအုပ်၏ ဩဇာသည်

နှောင်းခေတ်မြန်မာနိုင်ငံထုတ် “နပိုလီယံ ” အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်များအပေါ်တွင် ကြီးကြီးမားမား ဩဇာသက်ရောက်နေသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ထွက်ရှိသမျှ စာအုပ်များစွာတွင် “နပိုလီယံ ဘိုနာပတ်” စာအုပ်မှ စာသားများကို အချို့မှာ လုံးဝ နီးပါးမျှ၊ အချို့ကမူ ငါးဆယ်ရာခိုင်နှုန်းမျှ ထုတ်နုတ်ရယူအသုံးပြုထားခြင်းက သက်သေပြနေခြင်း ပင် ဖြစ်တော့သည်။

ထို့နောက် တူရကီအာဏာရှင်၊ မြန်မာပြည် ဟုမ္မရူးကျမ်း (Dominion Home Rule)၊ ဂီးခရစ်၏ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာ (Political Science)၊ မက်ဇီနီ၏ လူတာဝန် (Duties of Man)၊ ပိန်း၏ လူ့အခွင့်အရေး (Rights of Man)၊ တော်ဘွိုမ်း၏ အစိုးရ၏ မကောင်းမှုများ (မိစ္ဆာအစိုးရ) (Evils of Government)၊ မက္ခရာဗလ်လီ၏ မင်းသား (Prince by Niccolo Machiavelli) (1469-1527)၊ ဂန်ဒီ၏ ဟင်းဆွာရပ် (Hind Swaraj)၊ အသောကမင်းတရားကြီး အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ကမ္ပည်း ကျောက်စာတော်များ (၁၉၃၉) နှင့် တကယ့်ခေါင်းဆောင် အိုင်းရစ်အာဇာနည် (၁၉၄၀) တို့ကို မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုပြုစုခဲ့သည်။

ယင်းတို့တွင် “အသောကမင်းတရားကြီး အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ကမ္ပည်းကျောက်စာတော်များ” သည် ထူးထူးခြားခြား မှတ်တိုင်စိုက်ခဲ့သောစာအုပ်ဟူ၍ ယူသော်ရနိုင်မည်ထင်ပါသည်။ ထိုစာအုပ် မတိုင်မီက မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသောကမင်းတရားကြီး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိဟူ၍ မြန်မာဘာသာဖြင့် ပြည့် ပြည့်စုံစုံ ပြုစုထားသောစာအုပ်ဟူ၍ မရှိချေ။ မဟာဝင်ကျမ်းတွင်သာ အသောကမင်းတရားကြီး အကြောင်း အမြွက်မျှ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အစောဆုံးမြန်မာဘာသာ နှင့် ရေးသားထုတ်ဝေသည့် အသောကမင်းတရားကြီး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိစာအုပ်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဤ ကျမ်းကိုပြုစုရာတွင် စာတစ်အုပ်တည်းကိုသာ မြန်မာပြန်ထားခြင်းမဟုတ်ပေ။ ဒေါက်တာဟတ်ဇက် (Dr. E. Huetzsch) ၏

အသောကမင်းတရားကြီး၏ ကမ္မည်းကျောက်စာ၊ ဒေါက်တာ ဗင်းဆင့်စမစ် (Dr. Vincent A. Smith) ၊ ဒေါက်တာမက်ဖေး (Dr. J. M. Mc Phail) ၊ ဒေါက်တာ ဘန်ဒကား (Dr. D. R. Bhandarkar)၊ ဒေါက်တာမူကာဂျီ (Dr. Radhakumud Mookerji) တို့၏ အသောက မင်းတရားကြီးနှင့် ပတ်သက်သောစာအုပ်များအပြင် ကာလကတ္တား၊ လတ်ခနောင်၊ လာဟိုးစသော အိန္ဒိယနိုင်ငံ သိပ္ပံကျောင်းကြီးများတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် စာအုပ်များမှ အချက်အလက်များကို စိစစ် ညှိနှိုင်းကောက်နုတ်တည်းဖြတ်ပြုစုထားရာ ခိုင်လုံပြည့်စုံလှပေသည်။ တစ်ဖန် ကျောက်စာ မြန်မာ ဘာသာပြန်ဆိုချက်များကို ဓာတ်ပုံမူရင်းများနှင့်တကွ ဖော်ပြထားရာ ကျမ်းတစ်စောင်အဖြစ် ပီပြင် ကိုးစားမှုအပြည့်ရှိပေသည်။

ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် အဆိုပါကျမ်းသည် ပထမဆုံးသော ဝိုင်အမ်ဘီအေ ဆုကို ၁၉၃၉ တွင် ရရှိခဲ့သည့်အပြင် ၁၉၄၇ တွင် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ၁၀ တန်းစာမေးပွဲအတွက် ကျောင်းသုံးပြဋ္ဌာန်းခြင်း ခံခဲ့ရပေသည်။ ဤကျမ်းကို ပြုစုခဲ့ခြင်းအတွက် စာရေးသူမှာ အကျိုးများစွာ ဖြစ်ထွန်းခဲ့ကြောင်း၊ ကြည့်မြင်တိုင် ကြိုခင်းလမ်းတွင် နေစရာအိမ်တစ်ဆောင်၊ မြေတစ်ကွက် ရရှိခဲ့ ကြောင်း၊

ငွေကြေးအတော်အတန်စုမိခဲ့ရာ အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှပင် “ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးအကြောင်း” အတွဲလိုက်စာအုပ်များကိုပင် ဘာသာပြန်ရန်အလို့ငှာ မှာယူခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းတွေ့ရသည်။

“တကယ့်ခေါင်းဆောင် အိုင်းရစ်အာဇာနည်” စာအုပ်မှာမူ အိုင်းရစ်အာဇာနည်ခေါင်းဆောင် မိုက်ကယ်ကောလင်း၏ ကြောင်းရာထုပွတ်ကို ဘာသာပြန်ပြုစုထားခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာ့နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှု အထွတ်အထိပ်ကာလတွင် “ကျွန်ုပ်တို့ မြန်မာအမျိုးသားများမှာ နောက်လိုက်ကောင်း သလောက် ခေါင်းဆောင်မရှိဟု သူငါငါ ညည်းညူပြောဆိုနေကြသည်ကို နားမဆုံအောင် ကြားရ ပေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ‘တကယ့်ခေါင်းဆောင်’ ဟူသည်မှာ ‘သူ’ ပဲဟူ၍ ညွှန်ပြနိုင်လောက်အောင် သံတွဲမောင်သည် ဤစာအုပ်ကို

ရေးသားလိုက်ခြင်းဖြစ်ရာ ဤမိုက်ကယ်ကောလင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ ကို ဖတ်ရှုသူမြန်မာပြည်သူပြည်သားအပေါင်းတို့သည် အထူးနှစ်ထောင်းအားရ ဝမ်းမြောက်ကြလိမ့် မည်ဟု မျှော်လင့်ရပေသတည်း” ဟူ၍ မြို့မဆရာဟိန်က “စကားချီး” ရေးသားထားပေသည်။

မြန်မာစာပေ ဘဏ္ဍာတိုက်အတွင်းသို့ အဖိုးထိုက် အဖိုးတန် ကမ္ဘာ့ဂန္ထဝင် ကျမ်းစာများ ပြုစု ထည့်သွင်းခြင်းအလုပ် အရှိန်ရနေစဉ်မှာပင် သံတွဲမောင်သည် ခြေလက်ရောင်ရောဂါဖိစီးလျက် နာမကျန်းဖြစ်လာခဲ့သည်။ ပိုမိုဖိစီးလာရာ ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီး အထူးတန်းတွင် တက်ရောက်ကုသ လာရသည်။ သို့သော် ရောဂါအခြေအနေမှာ မသက်သာ။ ပို၍ သာ ဆိုးရွားလာသည်။ စကားမပြော နိုင်အောင် အသံဝင်သွားပြီးနောက် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ မြန်မာစာပေလောကအတွက် အဖိုးတန်ပညာရှင်တစ်ဦးကို လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးရခြင်းပင် ဖြစ်တော့ သည်။

[စာကိုး။ ။ (၁) ဒဂုန်ရွှေမျှား။ မြန်မာနိုင်ငံ စာပေဆုများ (၁၉၇၂)။ (၂) ချစ်သန္တာ။ သံတွဲမောင်၊ သွေးသောက် (ဒီဇင်ဘာ ၁၉၅၉)။ စာ ၁၀၁-၁၀၅။ (၃) ကထိက ဦးကျော်ရင်။ ပထမ ကလောင်၊ ပုလဲပန်း ၁၃၂၀ ခု စာဆိုတော်နေ့ အထိမ်းအမှတ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကလောင် အသင်း။ ၁၉၅၈။ စာ ၅-၈ နှင့် ၆၂-၆၄။]

*

ပီမိုးနင်း [၁၈၈၃-၁၉၄၀]

သုံးဆယ်မြို့ ရွာမရပ်၌ အဖ ပန်းထိမ်ဆရာ ဦးရွှေခမ်း၊ အမိ ဒေါ်ဖိန်နုတို့က ၅ နိုဝင်ဘာ ၁၈၈၃ ခု တနင်္လာနေ့ နံနက် ၉ နာရီတွင် မွေးဖွားသည်။ မွေးချင်းငါးယောက်တွင် အကြီးဆုံး၊ ငယ် အမည် မိုးနင်း။ ဇာတာအမည် မောင်ကျော်ညွန့်၊ နောင်တွင် အဖျားဆွတ်၍ မောင်ကျော်ဟုခေါ်သည်။ ၁၉၁၆-၁၇ တွင် အလုံနှစ်ခြင်းသာသနာပြုကျောင်း၌ လက်တင်ဆရာလုပ်ရာ ဖီးလစ်မိုးနင်း မှ ပီမိုးနင်းဟု အမည်တွင်သည်။

ငယ်စဉ်က မိဘများ ဆင်းရဲလွန်းသောကြောင့်

ပညာကိုကောင်းစွာမသင်နိုင်။ ထို့ကြောင့် အိမ်မှထွက်ပြေးပြီး သုံးဆယ်ရှိ ဗရင်ဂျီ သာသနာပြုကျောင်းတွင် ပညာသင်ယူသည်။ သုံးနှစ်အကြာ ၄ တန်းအောင်သောအခါ မော်လမြိုင် ဆင်မိနာရီကျောင်း၊ ၁၈၉၉ တွင် ပီနန် ဂျင်နရယ်ကောလိပ် တို့တွင် ဆက်လက်သင်ယူခဲ့သည်။ အသက် ၁၉နှစ်ခန့်တွင် ရန်ကုန်သို့ပြန်ရောက်သည်။ ထို့နောက် ရှင်သာမဏေဝတ်သည်။ မိခင်နှင့်ပထွေးအကူအညီဖြင့် မြန်မာစာလေ့လာသည်။ ၁၉၀၆ ၌ လယ်တီဆရာတော်ထံတွင် ပဉ္စင်းခံသည်။ ပရမတ္တသံခိပ်ကို သင်ယူသည်။ တစ်နှစ်ကျော်အကြာ တွင် လူထွက်သည်။

၁၉၀၂ ခုခန့်တွင် ကြို့ပင်ကောက်ရှိ ဗရင်ဂျီကျောင်းမှာ ဆရာ၊ လမ်းဘက်ဆိုင်ရာရုံး (သာယာဝတီ)၊ ပြည်သူ့ဆေးရုံ (ပြည်) တို့တွင် စာရေးလုပ်သည်။ ထို့နောက် ဟံသာဝတီ သတင်း စာတိုက်တွင် ခြောက်လကျော်ခန့် ဘာသာပြန်အလုပ်လုပ်ပြန်သည်။ ထိုမှ သုံးဆယ်နှင့် ခန္တီရှိ ဗရင်ဂျီကျောင်းများတွင် ကျောင်းဆရာ၊ အင်္ဂလိပ်အစိုးရဘိန်းဆိုင်၌ ဘိန်းစာရေး၊ မင်းလှ၌ အင်္ဂလိပ် ကျောင်းဆရာ၊ သုံးဆယ်မြို့ မြန်မာ့မိတ်ဆွေမဂ္ဂဇင်း ထုတ်ဝေသူ (၁၉၁၄)၊ မြန်မာ့အလင်းသတင်း စာ ဘာသာပြန်ဆရာ (၁၉၁၅)၊ သူရိယသတင်းစာ ဆပ်အယ်ဒီတာနှင့် အလုံနှစ်ခြင်းသာသနာပြု ကျောင်း လက်တင်ဆရာ (၁၉၁၆-၁၇)၊ ထို့နောက် ပညာ့အလင်းသတင်းစာ၊ သစ္စာဝါဒီ သတင်းစာ၊ ဗန္ဓုလဂျာနယ်တို့တွင် လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ တစ်ဖန် “မေတ္တာနှင့်သူရာ” ဇာတ်ညွှန်းရေးသူ (၁၉၁၉)၊ အောင်တော်မူမဂ္ဂဇင်း ထုတ်ဝေသူ (၁၉၂၀)၊ နောလိပ်မဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာ (၁၉၃၇)၊ လမ်းညွှန် ဂျာနယ် အယ်ဒီတာအပြင် စာရေးခြင်းဖြင့် ဝမ်းရေးမပူလှသောကြောင့် ဆေးဖော်ရောင်းခြင်း၊ ဂျာမန် ရွှေတုပစ္စည်းလုပ်ရောင်းခြင်းတို့ကိုလည်း လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။

မောင်ကျော်၊ ပိုက်ဆံကြီး၊ ဝီမိုးနင်း၊ ပေါက်ဆိန်၊ လူမင်း၊ လေပွ၊ ဦးလေပွ၊ ကြွက်စုတ် စသည့်ကလောင်အမည်များစွာကို အသုံးပြု၍

စာနယ်ဇင်းပေါင်းများစွာတွင် ဝတ္ထုတို၊ ရှည်၊ စိတ် ပညာ၊ တက္ကဗေဒ၊ ဒဿနိက၊
တက်ကျမ်း၊ နိုင်ငံရေးကျမ်း၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားသင်စာအုပ် စသည်ဖြင့် ဘက်စုံ၊
စွယ်စုံ၊ စာစုံရေးသားခဲ့သည်။ လောကီလမ်းပြ နိဿယကျမ်း (၁၉၁၄) သည်
ပထမဆုံးကျမ်းဖြစ်သည်။ မောင်ကျော်အမည်ဖြင့်ရေးသည့် ခင်ထား၊
ပင်လယ်ကူးဓာတ်ပုံ၊ စုံထောက်မောင်ရွှေရ၏ စွန့်စားခန်း၊ ဘီအေမောင်တင့်နှင့်
ကချေသည် မယ်မြင့်တို့သည်လည်း ကောင်း၊ ပိုက်ဆံကြီးအမည်ဖြင့်ရေါ်သည့်
နေရီရီ၊ ပွဲစားကြီးသားအဖနှင့်မြမြ၊ ဘားမားဒေး၊ မယ် ယက္ခတို့သည်လည်းကောင်း၊
ဝီမိုးနင်းအမည်ဖြင့်ရေးသည့် နေညိုညို၊ တစ်ကိုယ်တော်၊ ချစ်ပန်းနွယ်၊ သဲမြညှာ၊
သင်းတို့အကြံတို့သည်လည်းကောင်း ထင်ရှားသောဝတ္ထုများ ဖြစ်ကြသည်။
ဝီမိုးနင်း၏ ဝီမိုးနင်းအမည်ရှိ ကိုယ်တိုင်ရေးအတ္ထုပ္ပတ္တိကိုလည်း ပြုစုခဲ့သည်။

၅ ဒီဇင်ဘာ ၁၉၃၉ တွင် မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာတိုက်၌ ကျင်းပသော
အမျိုးသားအောင် ပွဲနေ့ အခမ်းအနားမှအပြန် စက်ဘီးအတိုက်ခံရသည်။
ယင်းဒဏ်ရာကြောင့်ပင် ၆ ဇန်နဝါရီ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် နံနက် ၉း၁၉ နာရီ၊ အသက် ၅၆
နှစ်အရွယ်တွင် ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီး၌ ကွယ်လွန်သည်။

[စာကိုး။ ။ (၁) မြန်မာစာပေအဘိဓာန် (၄) (၁၉၈၅)။ စာ ၅၇-၅၉။ (၂)
မလိခ။ မြန်မာ ဝတ္ထုအညွှန်းပေါင်းချုပ် (၂၉၂၁)။ စာ ၃၃၁-၃၃၄။ (၄) ဝီမိုးနင်း၏
ဝီမိုးနင်း (မ-၁၃၀၂)။ ရန်ကုန် ဂျာနယ်ကျော်တိုက်။ (၅) တိုက်စိုးနှင့် မင်းယုဝေ။
စာဆိုနှင့်သုတေသီ (၂၀၁၄)။ စာ ၉၂-၁၀၃။ (၆) ဝီမိုးနင်း
နှစ်တစ်ရာပြည့်ပွဲကျင်းပရေးကော်မတီ။ ဝီမိုးနင်း (၁၈၈၃-၁၉၄၀)။ (၁၉၈၃)။
ရန်ကုန်။ စာပေလောက]